

Mi-am spus că lucrul e pornit bine; mi-am dat seamă și cât mai lipsea pînă la desăvîrșirea artistică cu care sîntem datori, dar totuși, cită mulțumire să simți că ești pe aproape, că omul timpului tău se recunoaște în trăsăturile și gesturile pe care i le-ai surprins, sau și le însușește pe cele cu care l-ai împodobit, în spiritul evoluției generale!

Cum vom face ca oamenii din 1965 să se recunoască în operele pe care le vom scrie? Trăind în mijlocul lor, trăind viața lor, amestecînd viața lor cu a noastră.

Atenție la viață, atenție la tineret, atenție la modul de reflectare a acestei vieți, la perspectiva realist-socialistă a faptelor din jurul nostru; atenție la măiestrie și la limba literară! Îndemnul e limpede și simplu. Principiul, exprimat cu fermitate, e același.

Dar dincolo de această confruntare intimă cu linia teoretică, pe care am făcut-o fiecare din noi, dincolo de enunțurile clare din care unele au mai fost formulate — ceea ce dovedește permanența lor —, dincolo de dialogul cu principiul, am simțit pe umăr o mînă caldă, puternică și tovarășească, acea mînă sigură care ne însoțește în căutările noastre, ne îmbărbătează și nu ne lasă să rătăcim.

Mîna făuritoare de istorie, mîna de prieten.

Vom face totul să-i merităm și aplauzele.

Paul Everac

...ȘI DESPRE MODESTIE

Despre emoția pe care a trezit-o, în rîndurile scriitorilor, cuvîntul partidului, rostit de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Conferința lor pe țară, e greu să te exprimi în cuvinte.

Pudoarea sentimentelor mi se pare a fi mai mult decît un semn de măsură și ținută. Entuziasmul nu trebuie lăsat să irumpă și să se irosească în imnuri în care se cîntă pe el însuși, ci, prin supape chibzuit deschise, el trebuie îndreptat spre masa de lucru pentru a se transforma în faptă.

Cum, pe de altă parte, cuvîntarea cuprinde o bogăție de principii și un program complet de muncă ce nu pot fi epuizate în comentariul unui scurt articol, aș vrea să mă opresc aici doar asupra unuia din îndemnul-îndreptar adresate scriitorilor, de conducerea partidului.

Este vorba de necesitatea *modestiei* în munca noastră. De fapt, alineatul din care am extras acest deziderat poate fi socotit drept o definiție a operei artistice, considerate prin prisma relațiilor dialectice dintre fond și formă, dintre cunoaștere și măiestrie: „Opere care să-și croiască drum spre inima oamenilor, înfruntînd cu trăinicia lor timpul, nu pot fi scrise din fuga condeiului, ci sînt rezultatul cunoașterii adînci, al studiului îndelungat al realităților, al unui susținut efort artistic, al muncii de migală a creatorului, pătruns de modestie și exigență față de roadele trudei sale“.

Or, a include modestia ca un principiu și ca un element al unei astfel de definiții mi se pare deosebit de interesant. Asta înseamnă a investi o atitudine

morală, recomandabilă „în general“, cu o funcție particulară, precisă și necesară în travaliul artistic.

Căci, dacă nu mă înșel, modestia nu e privită aici doar ca o simplă obligație de bună-cuviință, ci, așa spune, ca o virtute creatoare.

Modestia artistului în raporturile cu semenii îl face suportabil colegilor săi de breaslă și publicului. Dar modestia față de munca sa îl califică, dacă are și celelalte haruri, ca artist adevărat, nu obligatoriu mare, însă autentic. Ceea ce nu e deloc puțin.

Orgoliul cu susceptibilități de mimoză, suficiența pontifiantă și agresivă, beatitudinea extatică în fața cuvântului pe care l-ai scris, sentimentul de a fi alfa și omega literaturii sînt nu numai penibile și inestetice, ci și funciar negative, anticreatoare. Atitudinile demiurgice oscilează între ridicol și neant.

Cînd cocoșul cîntă, închide ochii și anulează universul; scriitorul trebuie să-i păstreze larg deschiși asupra vieții, atunci cînd ține condeiul în mînă, dacă nu vrea să strige doar cucurigu.

Iar a vedea lumea, și nu numai pe tine, înseamnă a măsura, a raporta, a cîntări. Operația aceasta obligă la modestie.

A ști că munca ta reprezintă doar o infimă parte din splendidul și neodihnitul efort făcut de spiritul uman pentru a cunoaște, a asimila, a organiza, într-un cuvînt a umaniza universul, e bine din toate punctele de vedere. E bine, pentru că lucrul ăsta ne învață să înțelegem, între altele, nemăsurata demnitate a acestei munci.

Căci, cele două noțiuni se împerechează obligatoriu.

Mai mult decît oricînd, în epoca comunismului, adică în epoca celor mai generale și solidare strădanii și biruințe umane, corelația modestie-demnitate apare ca un dat fundamental al vieții noastre spirituale. Demnitatea mea ca individ se hrănește nu atît din propria mea substanță, cît din demnitatea poporului eliberat, din piinea albă pe toate mesele, din cartea în toate mîinile, din planurile de prefacere a țării. Și ea se justifică prin participarea mea, inevitabil modestă, dar utilă și necesară, la această operă colectivă.

„Eul“ anarhic, umflat de vînturile individualismului, dospind hipertrofic, n-are ce căuta nici în viața de toate zilele, nici în munca artistică. Nu numai pentru că ar fi foarte nociv, ci pentru că e absurd. Sintem împotriva inutilului pe toate planurile.

Horia Lovinescu

RESPONSABILITATEA CRITICII

In cuvîntarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la Conferința pe țară a scriitorilor, se face o caldă apreciere a realizărilor literaturii noastre noi, se definesc în mod științific locul și rolul creației literare în ansamblul operei de construcție socialistă, se expun sarcinile esențiale ale literaturii și criticii literare. Acest însemnat document demonstrează, încă o dată, cu cîtă atenție urmărește conducerea partidului dezvoltarea creației și la ce înalt nivel de principialitate se exercită îndru-